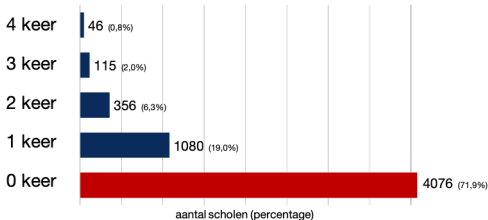

1. Achtergrond

Stagnatie in schoolprestaties bij rekenen-wiskunde

Over vier schooljaren (2020–2024) behaalt slechts 9% van de basisscholen de rekenambitie meer dan één keer ($\geq 65\%$ Iln op 1S); 72% van de basisscholen haalt dit geen enkel jaar (zie onderstaande Afbeelding uit: Langerak, 2025). Deze structureel achterblijvende prestaties onderstrepen noodzaak tot verdieping in prestaties van basisscholen en gerichte schoolverbetering.

2. Context

Steekproefonderzoek toont trends, maar zegt weinig over school

PEIL, PIRLS en TIMSS bieden inzicht in leerlingprestaties en trends (Inspectie, 2022a; Mullis et al., 2023; Von Davier et al., 2024), maar door steekproefdeelnamen en non-respons ontbreken representativiteit en herleidbaarheid op schoolniveau. Hierdoor lenen deze onderzoeken zich niet voor kwaliteitszorg of gerichte schoolverbetering op het niveau van de individuele school.

NCO biedt schooldata, maar alleen deelnemende 'Cito-scholen'

Het NCO biedt rijke leerlingdata voor scholen (Haelemans et al., 2020), maar deelname is beperkt tot zogenoemde 'Cito-scholen'. Hierdoor valt het merendeel van de basisscholen buiten beeld en ontstaat mogelijk een vertekening op basis van toetsaanbieder (CvTE, 2025).

Inspectie neemt gemiddelde van lezen, taal en rekenen

De signaleringswaarde van de Inspectie is gebaseerd op het gemiddelde van lezen, taal en rekenen, gecorrigeerd voor schoolweging (Inspectie, 2024). Hierdoor verdwijnt het zicht op de afzonderlijke basisvaardigheden.

Basisscholen blijven vooral achter in rekenen-wiskunde

Voor elke basisschool kan per basisvaardigheid worden vastgesteld welk percentage leerlingen het 1S/2F-niveau behaalt. Dit geeft inzicht in het niveau dat scholen met hun leerlingen aan het einde van de basisschool weten te realiseren per basisvaardigheid. De landkaarten tonen alle basisscholen en hun prestaties per basisvaardigheid. De prestaties zijn voor 2023/24 (N = 5.902) ingedeeld in:

goed ($\geq 65\%$ 1S/2F)
voldoende ($< 65\%$ 1S/2F, boven % signaleringswaarde)
onvoldoende (% onder signaleringswaarde)

Instroom in VO: structurele kloof in niveau rekenen-wiskunde

De NMI database biedt voor het voortgezet onderwijs inzicht in de reken-wiskunde-prestaties van toeleverende basisscholen op schoolniveau. Deze informatie ondersteunt een analyse van instroomverschillen tussen basisscholen. De database is een aanvulling op drie specifiekere stappen binnen het vo: het zorgvuldig in beeld brengen van het rekenniveau van elke leerling, gericht aanbieden van reken-onderwijs aan brugklassers, en hanteren van schoolbrede afspraken over rekenen (zie bijv. profiel Rekenleider VO (NMI, 2024).

Lezen

Merendeel basisscholen (73%) realiseert nationale ambitie bij begrijpend lezen en een klein deel (3%) onder signaleringswaarde

Taal

Veel basisscholen (76%) realiseren nationale ambitie niet bij taalverzorging en een groot deel (31%) ook onder signaleringswaarde

Rekenen-wiskunde

Meeste basisscholen (83%) realiseren nationale ambitie niet, de helft van de basisscholen (49%) onder signaleringswaarde

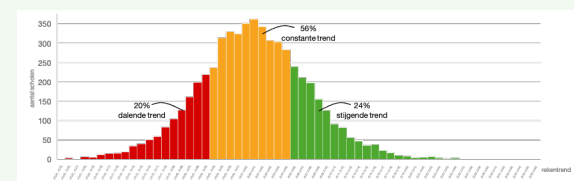

Rekentrends van individuele basisscholen bieden inzicht

Bij datagebruik voor schoolverbetering (Van Klaveren & Cornelisz, 2021) bieden meerjarige rektrends op schoolniveau waardevolle inzicht in de rektrend, knelpunten, interventiebehoeften en de effectiviteit van eerder beleid.

Stagnatie rekenen-wiskunde: nog geen trendbreuk basisscholen

Voor elke basisschool is op basis van doorstroomtoetscores (2020/21–2023/24; N=5.673) een lineaire trend berekend. De hellingen zijn geclassificeerd als dalend ($< -0,05$), constant ($-0,05$ tot $+0,05$) of stijgend ($> +0,05$). De grafiek toont de verdeling van deze schooltrends.

3. Databeschrijving

NMI database van alle basisscholen en voor elke basisvaardigheid

De NMI Database Basisschoolprestaties bevat jaarlijks de eind- en doorstroomtoetsgegevens van alle Nederlandse basisscholen. Vergelijkingen tussen scholen op basis van absolute scores vereisen terughoudendheid, vanwege niet-geharmoniseerde normeringen (voor 2020/21) en latere verschillen in toetsaanbieders of mogelijke effecten van overstapgedrag.

Periode:	2016/17 t/m 2023/24 (en jaarlijks aangevuld)
Bronnen:	gecombineerde data van o.a. CBS, DUO en Inspectie
Eenheid van analyse:	basisscholen (n ≈ 6.000 per jaar)
Schoolkenmerken:	schoolweging, achterstandsscore, grootte, denominatie, bestuur e.d.
Resultaten en trends:	aantal en percentage leerlingen per school op 1F, 1S/2F voor begrijpend lezen, taalverzorging, en rekenen-wiskunde, trends
Vergelijkingsnormen:	landelijke ambitie (65%) en school specifieke signaleringswaarde

4. Gebruik en toepassing

Een valide basis voor onderzoek naar trends, beleid en schoolontwikkeling

De NMI Database Basisschoolprestaties bevat betrouwbare en representatieve schooldata die op diverse manieren kunnen worden ingezet voor onderzoek en beleidsvorming. In het groene kader hierboven staan vier voorbeeldanalyses. De database is onder meer geschikt voor:

- trendanalyses binnen scholen over meerdere jaren
- analyses van verschillen tussen basisvaardigheden
- analyses van landelijke trends en patronen per basisvaardigheid
- onderzoek naar de relatie tussen schoolkenmerken en leerresultaten
- effectevaluaties op schoolniveau, gericht op de impact van bijvoorbeeld specifieke interventies
- signalering van opvallende stijgers, dalers of stabiel presterende scholen, als vertrekpunt verdiepende casusanalyses
- beleidsmonitoring op systeemniveau, inclusief het volgen van effecten van programma's zoals NPO of Masterplan analyses van vakverschillen op systeem- en schoolniveau

Referenties

- CvTE (2025). Terugblik normering doorstroomtoetsen 2025 (Rapport CvTE). College voor Toetsen en Examen.
- Haelemans, C., Huijgen, T., Jacobs, M., Levels, M., van der Velden, R., van Vugt, L., & van Wetten, S. (2020). Using data to advance educational research, policy, and practice: Design, content, and research potential of the Netherlands Cohort Study on Education. *European Sociological Review*, 36(4), 643–662.
- Inspectie van het Onderwijs. (2018). Onderwijsresultatenmodel PO: Nieuwe maat voor de leerlingenpopulatie: Resultaten pilot besturen.
- Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs. (2024). Peil.Rekenen-Wiskunde Einde (speciaal) basisonderwijs en speciaal onderwijs 2022-2023. Inspectie van het onderwijs.
- Langerak, P. L. (2025). Hogere ambities voor beter reken-wiskundeonderwijs. Trendanalyses en het belang van meetbare prestatienormen voor schoolverbetering. Volgens Bartjens – Ontwikkeling En Onderzoek, mei 2025.
- Mullis, I. V. S., von Davier, M., Foy, P., Fishbein, B., Reynolds, K. A., & Wry, E. (2023). PIRLS 2021 International Results in Reading. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center.
- NMI. (2024). Functieprofiel Rekenleider VO (versie 1.0-2025). Nederlands Mathematisch Instituut.
- Van Klaveren, C., & Cornelisz, I. (2021). The 5D model: Towards a more comprehensive approach for improving education. *ACLA Working Paper Series* 20212.
- Von Davier, M., Kennedy, A., & Reynolds, K. (2024). TIMSS 2023 International Results in Mathematics and Science. Boston College, TIMSS & PIRLS International Study Center.

Contact

Onderzoekers die de NMI database voor wetenschappelijk onderzoek willen gebruiken, kunnen contact opnemen met de database curator van het NMI (Peter Langerak) om mogelijke samenwerking te bespreken. Toegang is afhankelijk van goedkeuring en een overeenkomst voor gegevensgebruik.

Nederlands Mathematisch Instituut, Onderzoeksteam: Peter Langerak, peter@mathematischinstituut.nl

